

Motion till riksdagen
2012/13: MJ313

av Jens Holm m.fl. (V)

En långsiktigt hållbar skogspolitik

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	2
3	Bakgrund.....	4
4	Öka arealen skyddad skog och anta ett nytt mål	4
5	Förbättra kvaliteten på de frivilliga avsättningarna	5
6	Inför naturvårdsavgift.....	5
7	Stärk lagstiftningen för ökad miljöhänsyn och rekreation.....	6
8	Stärk alternativa skötselmetoder och främja rekreation och turism	7
9	En nationell biobränslestrategi	8
10	Stärk landskapsperspektiv och restaurering i skogsbruket	8
11	All statlig skog ska drivas hållbart	9
12	Stärk miljöhänsyn vid vatten och våtmarker	9
13	Gröna jobb i skogen	9

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör anta ett nytt etappmål för areal skyddad skog i miljö kvalitetsmålet Levande skogar som är i enlighet med Nagoyaöverenskommelsen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga och ska dokumenteras och kvalitetssäkras för att ingå i det nationella miljö kvalitetsmålet Levande skogar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa en naturvårdsavgift.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att effektiva sanktionsmöjligheter ska införas för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att stubbrytning ska förbjudas och främmande trädslag, produktionshöjande gödsling, dikning och kemiska bekämpningsmedel i skogsbruket tydligare ska begränsas i miljöbalken.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att berörd lagstiftning bör ändras så att skogar med höga värden för rekreation och friluftsliv undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden eller biologiska värden.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med direktiv för översyn av miljöbalken.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen omedelbart ska få i uppdrag att ta fram lagstiftning och ägardirektiv för offentligt ägd skogsmark så att avverkning av skogar med höga naturvärden stoppas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en rekreationsinriktad skogsskötsel ska bedrivas i de tätortsnära områden som inte helt undantas från skogsbruk.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en nationell målsättning för areal kalhyggesfritt skogsbruk bör anges i miljö kvalitetsmålet Levande skogar.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en nationell biobränslestrategi ska tas fram som kombinerar ett effektivt biobränsleuttag med stärkt naturvårdshänsyn.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör få resurser och uppdrag att landskapsplanera i samverkan med markägare.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör få i uppdrag att utarbeta en nationell plan för restaurering och återskapande av skogstyper för de mest hotade arterna.

Fel! Okänt namn på

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om statligt ägd skog.¹
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anføres i motionen om att ett lagstadgat skydd bör införas för bredd och omfattning av kantzon mot vatten och våtmarker.

¹ Yrkande 14 hänvisat till NU.

Fel! Okänt namn på

3 Bakgrund

Sveriges landareal består av cirka 56 procent produktiv skogsmark. På över 90 procent av den produktiva delen av skogsmarken bedrivs skogsbruk. Skogen förser oss med en rad ekosystemtjänster som vatten- och luftrening och produktion av råvaror. En rik biologisk mångfald ökar skogens produktionsförmåga och ger större motståndskraft mot klimatförändringar. Skogsmarken binder stora mängder kol och påverkar vattenbalansen och har därmed en stor betydelse för det lokala och globala klimatet.

Skogen har även stora sociala och kulturella värden. Dess betydelse för rekreation, turism, friluftsliv och undervisning är omfattande. En långsiktigt hållbar skogspolitik som värnar de ekologiska, ekonomiska, sociala och kulturella värdena förutsätter att bärkraften för skogen som ekosystem bevaras.

4 Öka arealen skyddad skog och anta ett nytt mål

Idag är mindre än 2 procent av skogsmarken nedanför fjällen skyddad. Samtidigt är över 1 800 skogslevande växt- och djurarter upptagna på rödlistan över hotade och missgynnade arter i landet. Ungefär 4 procent av den produktiva skogsmarken i Sverige är formellt skyddad och ojämnt fördelad över landet. Cirka 5 procent av all skogsmark i Sverige har idag formellt skydd. Sverige ligger på en internationell nivå långt ifrån en topposition när det gäller skydd av skogen.

Dagens anslag för skydd av skog räcker bara till drygt hälften så mycket skydd som det gjorde 2006. Dels har markpriserna ökat, dels har ersättningen till markägare för skydd av mark höjts och är nu 25 procent högre än marknadsvärdet. Även det faktum att naturvårdsavtalen har blivit kortare ökar kostnaden på grund av dyrare administration. Sammantaget leder regeringens redan låga anslagsnivå för naturskydd i kombination med generös ersättning till markägare till att bevarandet av skyddsvärda skogar kraftigt tappat i tempo när behovet är det motsatta.

Miljömålsrådet har på grundval av ett omfattande vetenskapligt underlag uppskattat att mellan 9 och 16 procent av all produktiv mark behöver skydd. Dessutom har Sverige genom avtalet i Nagoya förbundit sig att skydda 17 procent av sin landareal till 2020. De skyddade områdena ska vara ekologiskt representativa miljöer, det vill säga områden med höga värden av biologisk mångfald. Sverige bör anta ett nytt etappmål för areal skyddad skog i miljö kvalitetsmålet Levande skogar, som är i enlighet med Nagoya-överenskommelsen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För att bevara den biologiska mångfalden och leva upp till våra internationella åtaganden krävs högre anslag för det formella skyddet. Vänsterpartiet avsätter därför ökade medel för åtgärder och skydd av värdefull natur. Se

vidare i våra motioner för utgiftsområde 20 (2012/13:MJ457) och utgiftsområde 23 (2012/13:MJ456).

5 Förbättra kvaliteten på de frivilliga avsättningarna

I riksdagens antagna miljö kvalitetsmål Levande skogar ingick ett delmål till 2010 där 400 000 hektar skulle ges formellt skydd (naturreservat, naturvårdsavtal och biotopskydd) och ytterligare 500 000 hektar skulle avsättas frivilligt av markägarna själva. De frivilliga avsättningarna har dock i många fall visat sig vara av begränsat värde för biologisk mångfald. Idag finns varken statlig kontroll av kvalitet eller långsiktighet, och dokumentation saknas över många av de områden som anses skyddade. Dessutom kan arealen frivilligt avsatta skogar flyttas omkring i landskapet. Sammantaget är detta mycket problematiskt då frivilliga avsättningar ingår i ett nationellt långsiktigt mål för samhällets gemensamma bästa. Frivilliga avsättningar ska vara långsiktiga, dokumenteras och kvalitetssäkras ur naturvårdessynpunkt för att ingå i det nationella miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6 Inför naturvårdsavgift

Det skogsbruk som bedrivs i Sverige idag, trakthyggesbruk, är den största orsaken till den utarmning som sker av skogens biologiska mångfald, vilket bland annat framgår i en kunskapssammanställning från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Det skapar ett landskap med hyggen och likartade planteringar där många arter har svårt att finna livsmiljöer. Dessutom ger det negativa effekter för en mängd andra näringar och verksamheter, som turism, rekreation och renskötsel.

Vänsterpartiet menar att den som står för miljöbelastningen även ska vara med och betala sin påverkan. Då slutavverkningar medför brist på livsmiljöer som delvis måste kompenseras med bevarandeinsatser genom offentliga medel är det fullt rimligt att denna princip även inbegriper skogsnäringen. Vi vill därför införa en naturvårdsavgift för slutavverkning av skog. Avgiften bör kopplas till virkesuttag och kommer således att vara proportionell mot den årliga avverkningen i Sverige och därmed kopplad till den miljöbelastning på naturmiljön som skogsbruk utgör. Intäkterna från naturvårdsavgiften bör öronmärkas för formellt skydd, markinlösen och intrångsersättningar. Rätt utformad kan naturvårdsavgiften bli ett kraftfullt verktyg för att medfinansiera det ökande behovet av bevarandeåtgärder som orsakas av skogsnäringen. En naturvårdsavgift med denna innebörd bör införas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

7 Stärk lagstiftningen för ökad miljöhänsyn och rekreation

I skogsvårdslagens portalparagraf framgår att produktions- och miljömål ska vara jämställda. I det skogsbruk som idag bedrivs under devisen ”frihet under ansvar” i Sverige är produktionen dock oftast överordnad miljöhänsynen. Skogsvårdslagen är skriven med trakthyggesbruk som norm och med syfte att garantera virkesförsörjningen. När det gäller naturvård så saknas i mycket stor utsträckning sanktionsmöjligheter.

En undersökning gjord av Skogsstyrelsen visar att antalet underkända avverkningar har ökat från 23 procent under perioden 1998–2001 till 37 procent 2011. Generell hänsyn tas inte i tillräcklig omfattning, och skogar med höga naturvärden som istället borde ha skyddats avverkas. Påföljder för dessa överträdelser av skogsvårdslagen uteblir. Vänsterpartiet menar att det ska löna sig att göra rätt och att man inte ska gynnas och slippa ekonomiska påföljder om man missköter sig. Då uppnår vi både högre miljöhänsyn och rättvisare konkurrensvillkor. För att stärka miljöhänsynen ska effektiva sanktionsmöjligheter införas för brott mot hänsynsreglerna i skogsvårdslagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Under den borgerliga regeringen har skogsvårdslagen fått ökat fokus på produktionshöjande åtgärder som intensivodlingar, ökad gödning, mer främmande trädslag, dikning och ökad stubbrytning. Dessa skogsbruksåtgärder är negativa för miljön då de bland annat reducerar den biologiska mångfalden, ökar utsläppen av växthusgaser och spår på övergödningen.

Stubbrytning ska förbjudas och främmande trädslag, produktionshöjande gödning, dikning och kemiska bekämpningsmedel i skogsbruket ska tydligare begränsas i miljöbalken. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Skogsvårdslagen har även stora brister i hänsynen till sociala värden. Berörd lagstiftning bör ändras så att skogar med höga värden för rekreation och friluftsliv undantas från åtgärder och exploatering som inte främjar dessa värden eller biologiska värden. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Det föreligger stora brister i nuvarande miljöhänsyn i skogsbruket och otydligheter i vad lagen stadgar. Ett intensivt skogsbruk med kallyggesbruk innebär en stor påverkan på miljövärden och sociala värden och fordrar tydligare regleringar för att stärka naturvård och demokratiskt inflytande. I Maciej Zarembas uppmärksammade artikelserie i DN om skogen (våren 2012) framgår att av 67 000 anmälda avverkningar till Skogsstyrelsen år 2010 villkorades endast 8 av dessa med krav på hänsyn till människa eller landskap.

Medborgare och organisationers möjlighet till information och inflytande vid avverkningar måste stärkas. Samrådsparagrafen i miljöbalken är generell utformad och gäller samtliga skogsbruksåtgärder som väsentligt ändrar naturmiljön. I praktiken sker dock inget samråd vid de flesta slutavverkningar och i de fall det sker är normalfallet att skogsvårdslagens regler tillämpas. Vänsterpartiet anser att samråd ska ske vid samtliga slutavverkningar. För att

stärka de sociala och biologiska värdena i skogen behövs en ny lagstiftning som i första hand samlas under miljöbalken. Regeringen bör återkomma med direktiv till en översyn av miljöbalken som verkar i en sådan riktning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Innan en generell starkare lagstiftning kan verkställas för miljöhänsynen i skogsbruket krävs omedelbart åtgärder för att stoppa avverkningar av skogar med höga naturvärden. Regeringen bör få i uppdrag att skyndsamt ta fram lagstiftning och ägardirektiv för offentlig ägd skogsmark så att avverkning av skogar med höga naturvärden stoppas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8 Stärk alternativa skötselmetoder och främja rekreation och turism

Det finns ett behov av skogsbruksmetoder som alternativ till trakthyggesbruk. Även om trakthyggesbruket sannolikt kommer att vara dominerande under överskådlig tid krävs det att det naturanpassas och att alternativa skötselmetoder används i lämpliga områden. Hyggesfritt skogsbruk, som till exempel kontinuitetsskogsbruk, kan vara ett alternativ, till exempel i de tätortsnära områden som inte helt undantas från skogsbruk.

Trakthyggesbruk ska inte vara tillåtet i skogar med höga sociala värden. Skog inom 300 meter från skolor, förskolor och äldreboenden bör undantas från åtgärder som inte främjar rekreativvärden. I övriga tätortsnära skogar och andra skogar av betydelse för lokalbefolkningen eller det rörliga friluftslivet ska en rekreativskötsel bedrivas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Turismen är idag en större näring än flera av våra största industriföretag och omsätter 225 miljarder kronor (Tillväxtverket 2011: Fakta om svensk turism). Inte minst i glesbygden är skogen helt avgörande för att naturturismen ska kunna fortsätta växa. Hyggesfritt skogsbruk kan som rätt använd skötselmetod stärka skogens värden i form av turism, men i hög grad även biologisk mångfald, kultur och rekreation.

Vänsterpartiet ökar kraftigt anslaget Insatser för skogsbruket för att stimulera hyggesfritt skogsbruk. Vi satsar på utbildning, utveckling samt arealstöd för omställning till hyggesfri skogsskötsel. Se motion för utgiftsområde 23 (2012/13: MJ456).

En nationell målsättning för areal kalhyggesfritt skogsbruk bör ingå i miljö kvalitetsmålet Levande skogar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

9 En nationell biobränslestrategi

Bioenergi är Sveriges största energikälla, och biobränsle från skogen är av stor betydelse för vår omställning till ett energisystem baserat på förnybar energi. Vänsterpartiet ser mycket positivt på den potential som skogen har för omställningen men även risker för den biologiska mångfalden. För att klimatoptimera skogsbruket och samtidigt stärka den biologiska mångfalden krävs en utarbetad strategi. Uttag av biobränsle i skogen ska främst ske i form av rester från röjning och avverkning (huvudsakligen grenar och toppar) men också genom visst stamvirke. Stubbrytning ska inte förekomma och askåterföring är nödvändig för att marken inte ska utarmas. Avverkning av lövträd för biobränsleändamål måste ske med medvetenhet om dess betydelse för ett rikt framtida skogslandskap. En nationell biobränslestrategi ska tas fram som kombinerar ett effektivt biobränsleuttag med stärkt naturvårdshänsyn. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

10 Stärk landskapsperspektiv och restaurering i skogsbruket

Det finns ett mycket starkt samband mellan antalet arter och yta. Ju mer livsmiljö som försvinner för en specifik art desto större är risken för att den inte längre kan finnas i ett livskraftigt bestånd. Även miljön omkring en arts habitat spelar stor roll.

Ungefär 20 procent av de djur- och växtarter som lever i gammelskogar har betydligt större behov av ett sammanhängande landskap med lämpliga biotoper för att överleva på lång sikt. Idag tas mycket sällan hänsyn till närliggande marker vid avverkning, vilket förstärker en fragmentering av livsmiljöer för många arter. Vänsterpartiet anser att berörda myndigheter bör få resurser och uppdrag att landskapsplanera i samverkan med markägare. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

För många hotade arter saknas idag tillräckligt stora arealer lämpliga skogstyper på grund av det moderna skogsbruket och brist på naturliga störningar (brand, storm, översvämning osv.). För att snabbt åtgärda detta krävs restaurering och återskapande av lövskogar, ädellövskog och tallskog. Att förvärva skog för detta ändamål kan med rätt framförhållning och god landskapsplanering göras under förhållandevis gynnsamma ekonomiska förutsättningar för staten och med god utdelning för den hotade biologiska mångfalden. Redan idag pågår arbete med åtgärdsprogram hos Naturvårdsverket och länsstyrelser för hotade arter, men ett samlat strategiskt arbete behövs för att koppla detta till framtida behov av markförvärv. Berörda myndigheter bör få i uppdrag att utarbeta en nationell plan för restaurering och återskapande av skogstyper för de mest hotade arterna. Detta bör riksdagen ge regeringen till känna.

11 All statlig skog ska drivas hållbart

Vänsterpartiet anser att staten ska bedriva aktivt förvaltnarskap över sina skogsområden. Det statliga ägandet av skogsområden bör samlas i ett bolag. Det nya skogsbolaget bör ha ett hållbart brukande av skogens resurser, inte avkastning, som främsta mål. Dagens vinstkrav gör det svårt för ett statligt bolag eller en statlig förvaltare att avstå produktiva skogar till andra intressen. Bolaget bör åläggas att avsätta större arealer till skyddade naturområden. Staten bör även fortsättningsvis stå för ersättningsmark vid skydd av värdefull natur, även ovan odlingsgränsen och i samråd med rennäringen. Vad som ovan anförs om statligt ägd skog bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

12 Stärk miljöhänsyn vid vatten och våtmarker

Markberedning, körskador och brist på sparade träd vid slutavverkningar kan skapa negativa effekter på vattendrag och naturvärden. Ett lagstadgat skydd bör införas för bredd och omfattning av kantzon mot vatten och våtmarker. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

13 Gröna jobb i skogen

Under perioden 2003–2006 genomfördes projektet Gröna jobb för långtidsarbetslösa. Satsningen skedde i samarbete mellan Skogsstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) och Svenska ESF-rådet. Arbetsmarknadsåtgärden var mycket framgångsrik och varannan deltagare gick vidare till annan anställning eller utbildning. Arbetsuppgifterna i Gröna jobb kretsade kring kultur- och naturvård och kunde exempelvis handla om att röja gångstigar och promenadstråk för att öka tillgängligheten för allmänheten i skog och mark. Vänsterpartiet ser många fördelar med att åter införa projektet. Förutom arbetsmarknadsvinster skulle en ny satsning skapa förutsättningar för fler människor att upptäcka skogens värden. Rätt utformat kan Gröna jobb också spela en viktig roll för att stärka naturvärden genom åtgärder som restaurering och främjande av växande naturturism.

Stockholm den 9 september 2012

Jens Holm (V)

Torbjörn Björlund (V)

Hans Linde (V)

Siv Holma (V)

Kent Persson (V)